

شناسایی عوامل مؤثر حس ورزش‌خواهی در جامعه ایرانی

فاطمه قوامی کومله^۱، رسول نظری^{۲*}

۱- دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی دانشگاه آزاد واحد اصفهان (خوراسگان)، اصفهان، ایران
۲- دانشیار گروه مدیریت ورزشی دانشکده علوم ورزشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان (خوراسگان)، اصفهان، ایران

(دریافت: ۱۴۰۰/۱۲/۲۶ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۳/۰۵)

چکیده

هر صاحب کسب‌وکاری می‌داند که سودآوری در واقع ارائه همان چیزی است که مشتریان آن را می‌خواهند. در صنعت ورزش نیز برای تحریک کردن میل به ورزش و ایجاد حس ورزش‌خواهی نیازمند توجه به میل و خواسته‌های جامعه است. هدف پژوهش حاضر شناسایی عوامل مؤثر حس ورزش‌خواهی در جامعه ایرانی است که در زمره تحقیقات کیفی است و از لحاظ هدف، بنیادی و از نظر نوع راهبرد، پژوهشی کیفی از نوع اکتشافی است و به لحاظ روش اجرای پژوهش، از روش نظریه‌بنیادی بهره می‌برد. جامعه آماری پژوهش شانزده نفر از مدیران، متخصصان و خیرگان است که به صورت هدفمند و با روش گلوله‌برفی مصاحبه‌های عمیق و نیمه‌ساختاریافته انجام شد و داده‌ها به صورت هم‌زمان با استفاده از رویکرد گلیزری که شامل مجموعه‌ای از کدگذاری‌های باز، انتخابی و نظری است تحلیل شدند. یافته‌ها نشان داد که توسعه ورزش همگانی، تأکید بر ورزش سلامت‌محور، ضرورت توجه به ورزش تربیتی، عوامل اقتصادی فرهنگی مقوله‌های اصلی مدل نهایی پژوهش حاضر هستند.

واژه‌های کلیدی: ورزش‌خواهی، مدل گلیزری، سلامت‌محور، ورزش

مقدمه

امروزه ورزش و ابعاد گوناگون آن به‌عنوان مبحثی مهم موردتوجه است و به‌عنوان پدیده‌ای منحصربه‌فرد در جهت ایجاد جامعه‌ای پویا و شاداب و رفع بسیاری از بحران‌های اجتماعی، فرهنگی و حتی اقتصادی و سیاسی کاربردهای فراوان خود را نمایان ساخته است. در بخش اقتصادی در تولید کالاها و خدمات ورزشی و توسعه اقتصاد ملی کشورها، یکی از درآمدزاترین صنایع به‌شمار می‌رود (سلیمی و همکاران، ۱۳۹۴). مفهوم ورزش را نباید به تحقق بخشیدن اهداف صرف رقابتی که یک تصور و برداشت خاص از ورزش است، محدود کرد، ورزش و فعالیت‌های جسمانی مطلوب، علاوه بر تحریک، نشاط و شادابی روحی، باعث افزایش سلامتی جسم نیز است. فعالیت‌های ورزشی برای عموم لازم و ارزشمند است (سبحانی و هاشمی، ۱۳۹۶). در این راستا مشارکت از جمله مقولاتی است که در دوره معاصر موردتوجه بسیاری از صاحب‌نظران و رهبران جوامع مختلف قرار گرفته است. مشارکت جامعه و حضور اقشار جوان به‌عنوان آینده‌سازان مملکت، در فعالیت‌های اجتماعی و به خصوص ورزش و تربیت بدنی، تأثیر مهمی در توسعه یک کشور دارد، جوانان به‌عنوان قشر عظیم یک جامعه با توجه به تحرک، پویایی و نقش بسیار مهم آن در پیشرفت کشور همیشه موردتوجه سیاست‌مداران، حاکمان و صاحب‌نظران بوده است (فلاحی و شکاری، ۱۳۹۶). مشارکت در ورزش، استراتژی‌ای مفید در ارتقای سلامت جسمانی افراد با بیماری‌ها نادر است (پلوینسکیو^۱ و همکاران، ۲۰۱۸). پیچی^۲ و همکاران (۲۰۱۸) بر پایداری مشارکت‌های ورزشی متمرکز شدند و در یافتند کردند که به اشتراک‌گذاری تخصص و منابع، ایجاد خطوط مشخص از مسئولیت و ارتباطات و جلوگیری از مبارزات قدرت، راهکارهای مهمی برای حفظ مشارکت است. سرمایه اجتماعی و انگیزه فردی می‌تواند به درک مشارکت شهروندان در استفاده از سیستم‌های مشارکت الکترونیک کمک کند. در واقع سرمایه اجتماعی بر استفاده از مشارکت الکترونیکی تأثیر می‌گذارد. حقیقت برای عموم مردم روشن است که ورزش کردن برای مقابله با بیماری‌های جسمی یک روش بسیار مناسب و سودمند است. ورزش علاوه بر تأثیر جسمی، تأثیرات روحی و شناختی در انسان دارد. همچنین در اجتماعی شدن انسان‌ها و کودکان نیز تأثیر بسزایی دارد و فعالیت ورزشی بر سطوح فعلی خو کارآمدی افراد و جهت‌گیری صحیح در انتخاب اهداف زندگی، تأثیر بسزایی دارد (آمورس آگیلار^۳ و همکاران، ۲۰۲۰).

-
1. Plevinsky
 2. Peachey Cohen
 3. Amorós

کریمی و همکاران (۱۳۹۶)، فلاحتی و همکاران (۱۳۹۶) و پلونیسکی و همکاران (۲۰۱۸) در تحقیق خود بیان کردند ورزش و فعالیت بدنی منظم، ارتباط معنی‌داری با سطح کیفیت زندگی دارد و می‌توان چنین استنباط کرد که با افزایش مشارکت ورزشی، کیفیت زندگی نیز بهبود می‌یابد. تقویت سلامتی جسمی در جامعه و رشد اقتصادی ناشی از تأثیرات ورزش در روح و جسم نیروی کار و ایجاد امنیت در اثر جلوگیری از روی‌آوری جوانان به رفتارهای خلاف، از دیگر ابعاد مهمی است که موجب توجه بیشتر فعالان اقتصادی به مقوله ورزش شده است. ورزش و تحرک می‌تواند در پیشگیری از وقوع جرم و ناهنجاری‌ها و آسیب‌های اجتماعی نقشی بسزایی ایفا کند. ورزش از طریق ایجاد تقاضا برای خدمات و کالاهای ورزشی و ایجاد جذابیت برای اجتماعات، زمینه‌های لازم برای توسعه کارآفرینی را نیز فراهم می‌کند. همچنین، در جوامع کنونی، یکی از مهم‌ترین فواید ورزش کاهش هزینه‌های درمان و بسیاری از هزینه‌های دیگر است که از آن‌ها به‌عنوان هزینه‌های پنهان یاد می‌شود.

در تقسیم‌بندی، مدل مول^۱ و همکاران (۲۰۰۵) که یکی از مدل‌های شناخته‌شده در رویکرد سلسله‌مراتبی ورزش است. برای ساختار ورزش به ترتیب چهار بخش ورزش آموزشی (تربیتی)^۲، ورزش همگانی و تفریحی^۳، ورزش قهرمانی^۴ و ورزش حرفه‌ای^۵ متصور شده‌اند. در هریک از این بخش‌ها شاخص‌های متعددی برای توسعه‌یافتگی وجود دارد. در قاعده هرم، ورزش آموزشی و تربیتی و در رأس آن ورزش حرفه‌ای قرار دارد. بیشترین سطح شرکت کردن مربوط به قاعده هرم است و هرچه به رأس هرم نزدیک‌تر می‌شویم، از تعداد شرکت‌کنندگان در ورزش کاسته می‌شود. گسترش ورزش و پس از آن رشد ورزش تفریحی باعث افزایش مشارکت عمومی مردم در ورزش خواهد شد. این مدل خود بیانگر گرایش و روند رو به رشد همگانی شدن ورزش در هزاره سوم میلادی است، به‌طوری که می‌توان عنوان کرد ورزش آموزشی در سطح بسیار گسترده انجام می‌شود، پس از آن علاقه‌مندان به سمت ورزش تفریحی رهنمون می‌شوند. از این طریق افراد مستعد به سمت ورزش قهرمانی و افراد نخبه به سمت ورزش حرفه‌ای خواهند رفت و ورزش آموزشی و تفریحی به‌عنوان پشتوانه‌ای برای ورزش قهرمانی و حرفه‌ای تبدیل خواهد شد. با این تفسیر توسعه تربیت بدنی و ورزش، رکن اصلی نیروی انسانی سالم، تندرست و با آمادگی جسمانی بالا به‌شمار می‌آید. ورزشی اثربخش خواهد بود که نظامند برنامه‌ریزی شود

1. Mull
2. Educational exercise
3. Sport for all
4. Athletics sport
5. Professional sport

و دارای انعطاف لازم باشد. برای رسیدن به این اهداف عالیه، سیاست‌های کلی در جامعه باید حول چهار محور اساسی ورزش همگانی، ورزش‌های کاربردی، ورزش قهرمانی، ورزش حرفه‌ای برنامه‌ریزی شود (قادری و همکاران، ۱۳۹۸). کشورهای توسعه‌یافته برای دستیابی مؤثر به اهداف خود، سلامت نیروی انسانی و در نتیجه فعالیت‌های ورزشی را در اولویت سیاست‌ها و برنامه‌های خود قرار داده‌اند تا از این رهگذر بتوانند جایگاه بالاتری را در مناسبات بین‌المللی کسب کنند (غفوری و همکاران، ۱۳۹۸).

بنابراین ورزش، نیز مانند دیگر عرصه‌های اجتماعی برای ماندگاری باید همواره در رشد و توسعه خویش بکوشد و ابعاد و زوایای خویش را بسط و گسترش دهد و تثبیت و تقویت کند (رضوی و همکاران، ۱۳۹۴). ورزش همگانی به‌عنوان ابزار کم‌هزینه و مفرح و در عین حال مؤثر که قابلیت اجرای آن برای عموم از حیث ویژگی‌های فردی و اجتماعی وجود دارد، می‌تواند به‌عنوان بخشی از برنامه زندگی روزانه افراد سهم بسزایی در ارتقای سطح سلامت جسمانی، روانی و اجتماعی آن‌ها داشته باشد (چن و لیو، ۲۰۲۰). امروزه همگانی کردن ورزش‌های تفریحی به یکی از وظایف دولت‌ها تبدیل شده است، نتایج تحقیقات نشان می‌دهد که دولت‌ها باید گسترش ورزش همگانی را سرلوحه برنامه درازمدت خود قرار دهند که در غیر این صورت باید در انتظار آمار نگران‌کننده بیماری‌ها، افزایش مرگ‌ومیر و کاهش سطح بهداشت عمومی باشند (هولزوهمر^۲، ۲۰۰۲). ورزش به‌عنوان راه حل راهبردی و مشارکت ورزشی، وسیله‌ای ارزان‌قیمت و فرحبخش جهت حل مشکل فقر حرکتی و ایجاد نشاط اجتماعی است که به‌نحوی مطلوب می‌تواند به کار گرفته شود (بنار و همکاران، ۱۳۹۷). در بررسی حس ورزش‌خواهی در ورزش فینلا و تامپسون^۳ (۲۰۱۷) اذعان می‌کنند که بازاریابی اجتماعی با ابزارهایی همچون هزینه مشارکت به جای قیمت، قابلیت دسترسی به جای مکان، ارتباطات اجتماعی به جای ترویج و در نهایت ارائه رفتار مطلوب به جای محصول، توانایی این را دارد که رفتارهای سالم را جایگزین رفتارهای نادرست و پرخطر کند. ماحصل تمام مراحل برشمرده‌شده افزایش میزان مشارکت در ورزش و به‌تبع برخورداری جامعه از مزایای بالا رفتن این میزان مشارکت است.

مزایای مربوط با این رفتار مطلوب شامل افزایش آگاهی افراد از فعالیت‌های جسمانی و نحوه انجام آن‌ها، کشش به سمت فعالیت‌های تفریحی ایجاد فرهنگ ورزش در خود، قرار گرفتن ورزش در سبد هزینه خانوار، افزایش تعاملات اجتماعی، کاهش هزینه‌های درمانی، افزایش صحت و

-
1. Chen & Liu
 2. Holzweher
 3. Finnella & Thompson

سلامت بدن، جامعه سالم، افزایش شادی و نشاط و سرگرمی در جامعه، افزایش امنیت اجتماعی و دیگر مزایای متصور برای مشارکت در فعالیت‌های بدنی است. به هر حال آنچه بیش از هر نکته‌ای جلب توجه می‌کند، رفاه جسمانی، روانی و اجتماعی است. اما در این زمینه یک معضل اصلی، درصد پایین مشارکت جامعه ایران در ورزش و همچنین کم‌تحرکی اقشار مختلف جامعه است که به‌عنوان چالشی بزرگ می‌تواند زمینه‌ساز به‌خطر افتادن سلامت عمومی مردم و افزایش روزافزون ناهنجاری‌های جسمانی و بروز بیماری‌های ناشی از کم‌تحرکی در میان مردم شود. که این امر زنگ خطری برای مسئولان است. ضرورت انجام این پژوهش نیز همین مسئله است. پژوهشگران مطالعه حاضر بر آن شدند که به بررسی افزایش تحرک در میان اقشار مختلف جامعه و همچنین توجه به مسئله سلامت عمومی بپردازند و این مدل می‌تواند مسئولان را در تدوین، مدیریت و برنامه‌ریزی بهتر یاری کند که ارائه مدل حس ورزش‌خواهی در جامعه ایرانی به‌سبب تعداد اندک مطالعات صورت‌گرفته در داخل کشور، می‌تواند خلأ پژوهشی در این حوزه را تکمیل کند و همچنین در این راستا به این سؤال پاسخ دهند که عوامل مؤثر بر حس ورزش‌خواهی در جامعه ایرانی چه است؟ مدل مناسب برای این عوامل چیست؟

روش تحقیق

پژوهش حاضر با توجه به هدف مطالعه، کاربردی و از منظر بُعد زمانی، مقطعی است. از نظر نوع راهبرد، پژوهش آمیخته (کیفی و کمی) از نوع اکتشافی است و به‌لحاظ روش اجرای پژوهش، از روش گراند تئوری بهره می‌برد. روش گراند تئوری^۱ شامل سبک‌های متعددی است که در این پژوهش از رهیافت ظاهرشونده مربوط به روش گلیزر (۲۰۰۸) برای تحلیل داده‌ها استفاده می‌شود. این رویکرد چالشی است، اما مدل‌سازی حاصل از آن، در فضایی بسیار گسترده صورت می‌گیرد و مسائل افق دید پژوهشگر را برای تحلیل داده‌ها بسط می‌دهد. در نظریه داده‌بنیاد، این رویکرد پیش‌فرض‌های از پیش تعیین‌شده‌ای ندارد، بلکه دغدغه اصلی مشارکت‌کنندگان و چگونگی حل این دغدغه را در میدان مطالعه کشف می‌کند. ابزار جمع‌آوری در پژوهش حاضر، روش کیفی نیمه‌ساختارمند و عمیق است که با تعداد شانزده نفر از خبرگان، موضوع پژوهش مصاحبه انجام گرفته است. پس از انجام مصاحبه‌ها، نظریه‌های مختلف در گروه‌های مفهومی یکسان، با استفاده از کدگذاری باز پیاده‌سازی شده و سپس با مطالعه خط به خط، کدها به بخش‌هایی از مصاحبه‌ها نسبت داده می‌شوند.

1. Grounded theory

جدول ۱. ساختار فرایند پیاپی پژوهش

نوع	مؤلفه
اکتشافی - کاربردی	ماهیت پژوهش
رویکرد کیفی	نحوه انجام پژوهش
تفسیری - برساختی	پارادایم حاکم بر پژوهش
استقرایی	رویکرد پژوهش
نظریه داده‌بنیاد	راهبرد پژوهش
مصاحبه عمیق	منبع گردآوری داده‌ها
داده‌بنیاد (گلیزری)	روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

در این پژوهش، جامعه آماری شامل اعضای هیئت علمی رشته مدیریت ورزشی، مدیران و دست‌اندرکاران اداره تربیت بدنی و مربیان زبده ورزشی بودند که در جدول ۲ مشخصات آن‌ها آورده شده است

جدول ۲. نمونه آماری پژوهش

رشته تحصیلی	مرتبه	تعداد	سمت
مدیریت ورزشی	استادیار، دانشیار	۹	هیئت علمی دانشگاه
دکتری اقتصاد و جامعه‌شناسی	استادیار، دانشیار	۳	هیئت علمی دانشگاه
تربیت بدنی و علوم ورزشی	رشته فوتبال، بسکتبال، رزمی	۴	مربی ورزش

به‌منظور نمونه‌گیری برای انجام مصاحبه‌های عمیق، از روش نمونه‌گیری هدفمند و تکنیک نمونه‌گیری گلوله‌برفی استفاده شد.

یافته‌ها

مصاحبه‌ها مطابق رویه نظریه داده‌بنیاد در رهیافت گلیزر، در سه مرحله کدگذاری شدند. در مرحله اول، کدگذاری باز انجام شد و نقل‌قول‌ها دارای برجسب مفهومی شدند. از برجسب‌های مفهومی مشابه در مرحله دوم کدگذاری مفاهیم پدیدار شدند (گلیزر، ۲۰۰۸، ص. ۳۰) و در مرحله سوم از دسته‌بندی و یافتن ارتباط منطقی میان مفاهیم، مقوله‌ها و چهارچوب مفهومی شناسایی شدند. در جدول ۳، نتایج تمامی مراحل کدگذاری را مشاهده می‌کنید. در این جدول، به‌علت زیاد بودن کدهای باز، تنها کدهایی که باعث پیدایش پنج مقوله ضرورت توجه به ورزش تربیتی، تأکید بر ورزش سلامت‌محور، توسعه ورزش همگانی، تأثیر عوامل اقتصادی و عوامل فرهنگی شده‌اند، آورده شده است.

جدول ۳. فرایند ظهور مقوله

مقوله	مفهوم	واقعه
توسعه ورزش همگانی	بازاریابی اجتماعی	تغییر رفتار
		جامعه فعال
		محیط فعال
		سیستم فعال
	ویژگی‌های ورزش سلامت‌محور	مردم فعال
		ارزش رقابت پایین
		بهبود سلامت قلبی و عروقی
		پیشگیری از بیماری‌های غیرواگیر
		افزایش سهم ورزش در سبد خانواده‌ها
		تبدیل ورزش به مد و عادت
تأکید بر ورزش سلامت‌محور	الگوی سیستمی توسعه ورزش همگانی	تبدیل ورزش به جزو لاینفک زندگی
		احیای فرهنگ پیاده‌روی‌های روزانه در خیابان
		درونی کردن ورزش در افراد جامعه
		صرفه‌جویی اقتصادی در بحث درمان
	اثر ورزش در بهبود سبک زندگی سالم	اجباری شدن ورزش سلامت‌محور
		تدوین و اجرای مقررات ملی آمادگی جسمانی
		اجرای طرح شناسنامه سلامت با قابلیت کنترل و به‌روزرسانی برخط
		آموزش اجباری ورزش‌های پایه در مدارس
		تغییر شیوه‌های آموزشی در مدارس
		آوردن امکانات ورزشی در مدارس
ضرورت توجه به ورزش تربیتی	توجه به نظام آموزشی	احیای زنگ ورزش
		توسعه سواد بدنی در مدارس
		اهمیت نقش مربیان ورزش
		غالب کردن لذت ورزش در کودکان
	ورزش و شادی	فعالیت بدنی متناسب با سن و در قالب بازی
		جامعه‌پذیری کودکان از طریق ورزش
		تأسیس باشگاه‌های کودک
		ایجاد ماندگاری و تأثیرگذاری بیشتر در ساختار ذهنی نونهالان
		رویکرد سرمایه‌گذاری ورزش بر نونهالان

تأثیر عوامل فرهنگی	فرهنگ‌سازی	توجه به ورزش به‌عنوان ابزار توسعه
		اصلاح و تقویت نگرش‌های فرهنگی مردم
		توجه به فرهنگ‌های بومی مناطق
		توسعه فرهنگ ورزش در خانه
		توسعه و ارتقای فرهنگ ورزش در جامعه
تأثیر عوامل اقتصادی	درآمدزایی و ورزش	تأثیر معنادار و متقابل فرهنگ و حس ورزش‌خواهی
		توسعه سازوکارهای درآمدزایی در ورزش
		اهمیت مسائل درآمد در افراد
		ارتباط مثبت درآمد و تقاضا
		مکانیزم قیمت‌گذاری
	تأثیر متقابل ورزش و اقتصاد	کاهش هزینه‌های اقتصادی ناشی از کم‌حرکی

محاسبه پایایی بازآزمون

برای محاسبه پایایی بازآزمون، از میان مصاحبه‌های انجام‌شده، چند مصاحبه به‌عنوان نمونه انتخاب شده و هر کدام از آن‌ها در یک فاصله زمانی کوتاه و مشخص دو بار کدگذاری می‌شوند، سپس کدهای مشخص شده در دو فاصله زمانی برای هر کدام از مصاحبه‌ها با هم مقایسه می‌شوند. روش بازآزمایی برای ارزیابی ثبات کدگذاری پژوهشگر به کار می‌رود.

جدول ۴. محاسبه پایایی بازآزمون

ردیف	عنوان مصاحبه	تعداد کل کدها	تعداد توافقات	تعداد عدم توافقات	پایایی بازآزمون
۱	مصاحبه سوم	۲۵	۱۰	۵	۸۰٪
۲	مصاحبه دوازدهم	۱۶	۶	۴	۷۵٪
۳	مصاحبه پانزدهم	۳۱	۱۲	۷	۷۷٪
	کل	۷۲	۲۸	۱۶	۷۷٪

یافته‌های جدول ۴ نشان می‌دهد که مجموع کدها در دو فاصله زمانی هشت‌روزه برابر ۷۲، تعداد کل توافقات انجام‌گرفته بین سه مصاحبه برابر ۲۸ و تعداد کل عدم توافقات بالغ بر شانزده مورد است. بنابراین یافته‌های مربوط به پایایی بازآزمون نشان می‌دهد نتیجه استفاده از فرمول ذکرشده، برابر با ۷۷ درصد است و از آنجایی که پایایی بالای ۶۰ درصد، قابل قبول است؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که کدگذاری‌های انجام‌گرفته از پایایی مناسبی برخوردار است.

محاسبه پایایی بین دو کدگذار

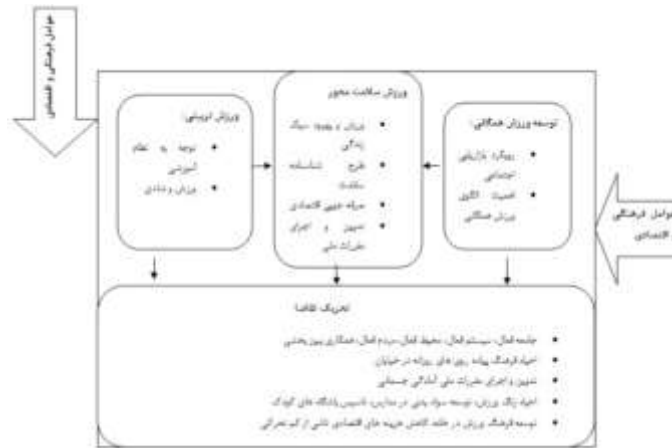

برای محاسبه پایایی مصاحبه با روش توافق درون موضوعی دو کدگذار، یکی از استادان مدیریت ورزشی آشنا به تحلیل تم درخواست شد تا به‌عنوان کدگذار ثانویه در پژوهش مشارکت کند و در ادامه، محقق به همراه این همکار پژوهش، تعداد سه مصاحبه را کدگذاری کرد.

جدول ۵. محاسبه پایایی بین دو کدگذار

ردیف	عنوان مصاحبه	تعداد کل کدها	تعداد توافقات	تعداد عدم توافقات	پایایی بازآزمون
۱	مصاحبه سوم	۲۳	۹	۵	۷۸٪
۲	مصاحبه دوازدهم	۲۰	۷	۶	۷۰٪
۳	مصاحبه پانزدهم	۳۵	۱۴	۷	۸۰٪
	کل	۷۸	۳۰	۱۸	۷۶٪

یافته‌های جدول ۵ نشان می‌دهد که تعداد کل کدها که توسط محقق و همکار به ثبت رسیده است برابر با ۷۸، تعداد کل توافقات بین این کدها ۳۰ و تعداد کل عدم توافقات بین این کدها برابر با ۱۸ است. پایایی بین کدگذاران برای مصاحبه‌های انجام‌گرفته در این تحقیق با استفاده از فرمول ذکرشده برابر با ۷۶ درصد است و از آنجایی که پایایی بالای ۶۰ درصد قابل قبول است؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که کدگذاری‌های انجام‌شده از پایایی مناسبی برخوردار است. در انتها، با یافتن رابط نهایی بین مقوله‌های به‌دست‌آمده از کدگذاری انتخابی، الگوی نظری زیر شامل ضرورت توجه به ورزش تربیتی، تأکید بر ورزش سلامت‌محور، توسعه ورزش همگانی، تأثیر عوامل اقتصادی و عوامل فرهنگی جهت حس ورزش‌خواهی در جامعه ایرانی شناسایی و تدوین شد (شکل ۱). پس از تدوین الگو برای افزایش اعتبار آن، الگوهایی در اختیار استادان و متخصصان قرار گرفت که هم به مقوله حس ورزش‌خواهی در جامعه ایرانی آشنا بودند و هم به روش کیفی آشنایی داشتند. از این متخصصان خواسته شد تا نظرهای خود را در مورد فرایند طراحی الگوی حس ورزش‌خواهی در جامعه آماری ارائه دهند. اکثر استادان و متخصصان، الگو را مورد تأیید قرار دادند و نظرات اصلاحی را اعمال کردند که در نهایت پس از تحلیل‌های پایانی ۵ مقوله شناسایی شدند.

شکل ۱. مدل حس ورزش‌خواهی در جامعه ایرانی

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از این تحقیق حس ورزش‌خواهی در جامعه ایرانی بود. از طریق روش تحقیق کیفی و با استفاده از مصاحبه و گروه کانونی، داده‌ها به دست آمدند که از طریق کدگذاری‌های اولیه، متمرکز شده، محوری و نظری تجزیه و تحلیل شدند. براساس مدل برخاسته از داده‌های تحقیق، نتیجه گروه‌بندی کدها حس ورزش‌خواهی دارای سطح‌های زیرند: تأکید بر ورزش سلامت‌محور، توسعه ورزش همگانی، ضرورت توجه به ورزش تربیتی، عوامل اقتصادی و عوامل فرهنگی را نشان داد.

زمینه‌ای ترین و محوری‌ترین عامل که دغدغه اصلی مصاحبه‌شوندگان در ارتباط با حس ورزش‌خواهی در افراد جامعه بود، تأکید بر ورزش سلامت‌محور و عوامل مرتبط با آن است. عقیده گلنیز نیز بر این اصل استوار است که پژوهشگر باید دغدغه اصلی مصاحبه‌شوندگان را در ارتباط با مشکل و موضوع بررسی جویا شود و با زیرکی به این مسئله مهم پی ببرد (گلنیز، ۲۰۰۸). ورزش سلامت‌محور موضوعی است که در اظهارات اقشار مختلف جامعه از جمله مسئولان کشور بازتاب جدی یافته است. در کل منظور از ورزش سلامت‌محور، در واقع سبک زندگی سلامت‌محور است که به‌عنوان پدیده‌ای چندعلتی، چندبعدی و چنددلالتی به الگوهای جمعی رفتار مربوط می‌شود که به مسائل تهدیدکننده سلامت افراد می‌پردازد تا از این طریق بتواند سلامتی ایشان را تضمین کند. این پدیده بیش از آن‌که پدیده‌ای فردی باشد پدیده‌ای اجتماعی فرهنگی است که در این راستا برای بهبود سبک زندگی سلامت‌محور، امکانات و تشویق‌های لازم برای ورزش بیشتر باید فراهم شود. به‌نظر می‌رسد مهم‌ترین عوامل تهدیدکننده سلامت عبارت است از: رژیم

غذایی نامناسب، بی‌حرکی، کمی فعالیت‌های بدنی و ... این عوامل از اصلی‌ترین عوامل خطر بروز بیماری‌های قلبی، چاقی، دیابت نوع دوم، سکته مغزی و تعداد زیادی از سرطان‌ها هستند که با یافته‌های به‌دست‌آمده در پژوهش حاضر هم‌راستا هستند. ورزش سلامت‌محور جزو مواردی بود که اکثر مصاحبه‌شوندگان به آن اشاره کردند و قرار گرفتن آن به‌عنوان یک سبک زندگی تأکید شد. با توجه به این که سبک زندگی سالم مسئله مهمی در حوزه سلامت است به همین سبب نیاز به مطالعه‌های جامع جهت شناسایی تعیین‌کننده‌های ارتقادهنده سلامت بیش‌ازپیش احساس می‌شود. یکی از مقوله‌ها در این خصوص، توسعه ورزش همگانی است. ورزش همگانی به فعالیت‌های ورزشی گفته می‌شود که جنبه تفریحی دارد. هدف ورزش همگانی، تأمین سلامت و بهبود زندگی همه انسان‌هاست (رضوی و همکاران، ۲۰۱۴) و همچنین موجب تندرستی و سلامتی بدنی و روانی می‌شود. برخی صاحب‌نظران ورزش همگانی را ورزش‌هایی می‌دانند که تحت هر شرایطی قابل اجرا هستند و برای سلامتی و گذراندن اوقات فراغت به اجرا درمی‌آیند (شربزاده و همکاران، ۱۳۹۹). پژوهش‌هایی مانند مطالعات پارساجو و همکاران (۱۳۹۷) ایجاد امکانات و میدانی ورزشی مناسب، برنامه‌های تبلیغاتی به‌منظور ارتقای آگاهی‌های عمومی مردم در زمینه ورزش و تعیین مربیان و کارشناسان ورزش برای راهنمایی مردم در ایستگاه‌های ورزش همگانی را برجسته کرده است که این یافته‌ها با نتایج پژوهش حاضر هم‌خوانی دارد. در زمینه فعالیت بدنی و بازاریابی اجتماعی، بل و بلاکی^۱ (۲۰۱۰) بازاریابی اجتماعی را محور تغییر رفتار و اصلاح رفتارهای غلط می‌دانند و معتقدند که در زمینه مشارکت در فعالیت‌های بدنی، کودک‌محوری را اولویت قرار دهند و برای داشتن جامعه‌ای فعال، تبلیغات هدفمند و استفاده از افراد موفق در زمینه‌های فرهنگی، ورزشی و هنری می‌توانند راهگشا باشند (بل و بلاکی، ۲۰۱۰) که از جهتی با یافته‌های پژوهش حاضر هم‌خوانی و هم‌سوئی دارد.

همان‌طور که در مدل مشاهده می‌شود ضرورت توجه به ورزش تربیتی نیز به‌عنوان مقوله‌ای دیگر در حس ورزش‌خواهی مؤثر است. امروزه نگرش دانش‌آموزان و دانشجویان به ورزش کاهش یافته است، اما همچنان بخش وسیعی از ورزش در اکثر کشورها به ورزش مینا اختصاص دارد (سن تورک و اروین^۲، ۲۰۱۹). ورزش آموزشی و توجه به آن در مدارس و دانشگاه‌ها به ترکیب جاه‌طلبی‌های ورزشی و تحصیلات منجر شده و موجب رشد و شناسایی نخبگان در دو حیطه ورزش و تحصیل شده است (کارهوس و سوین^۳، ۲۰۱۹). لذا اغلب کشورهای پیشرفته جهان در

1. Bell & Blakey
2. Sentürk & Evren
3. Kårhus & Svein

برنامه‌ریزی و سامان‌دهی در ورزش آموزشی به‌عنوان یک مینا با دیگر کشورها رقابت می‌کنند و به‌طور مستمر در حال ارائه برنامه‌های خلاق برای توسعه ورزش تربیتی هستند. در همین راستا دویکیگلو^۱ و همکاران (۲۰۱۲) در پژوهشی با عنوان توسعه استراتژی‌های نوآوری برای ورزش آموزشی به فرایند تدریس ورزش در مدارس پرداختند. در این پژوهش، استراتژی‌های نوآوری برای آموزش ورزش در آینده توصیف شده است. این یافته‌ها با نتایج پژوهش حاضر هم‌سو است. به اعتقاد مصاحبه‌شوندگان عوامل اقتصادی بر حس ورزش‌خواهی در جامعه ایرانی تأثیر می‌گذارد. وقتی فرد درآمد و پول کافی برای رفع احتیاجات اولیه خود نداشته باشد، به ورزش کردن فکر نمی‌کند، ولی اگر درآمد کافی داشته باشد و برای هزینه کردن مشکل نداشته باشد، شاید بخشی را هم صرف ورزش کند. بنابراین سطح درآمد و امکانات می‌تواند از عوامل مؤثر بر نهادینه شدن ورزش همگانی در وجود افراد و کل جامعه باشد. افراد با توانایی مالی بهتر و وجود امکانات ورزشی مناسب، بیشتر می‌توانند در فعالیت‌های ورزشی شرکت کنند و تکرار این فعالیت در طول زمان به یک عادت تبدیل شود. تحقیقات نیز رابطه بین عوامل اقتصادی و فعالیت‌های بدنی را تأیید کرده‌اند. اسپونبورن و بارنز (۲۰۰۲)، بیان کردند شیوع فعالیت بدنی زمانی اوقات فراغت در افراد، با افزایش سطح درآمد افزایش پیدا می‌کند. فاررل و شیلدز (۲۰۰۰) اظهار داشتند مشارکت در ورزش به‌طور مثبتی با درآمد خانوادگی مرتبط است. فانیتیدو و همکاران (۲۰۱۱)، درآمد را معیار مهمی برای مشارکت در فعالیت‌های ورزشی و تفریحی می‌دانند.

یافته‌های این پژوهش می‌تواند به شناسایی عوامل مؤثر حس ورزش‌خواهی برای ورزش در ایران کمک شایانی کند. با توجه به یافته‌های پژوهش و راهکارهای پیشنهادی این پژوهش، می‌توان این‌گونه بیان کرد که در بحث تدابیر و نظارت تأمین اجتماعی و ارتباط آن با بخش بیمه‌های مربوط به سلامت فعال شود، زیرا هرچه‌قدر فرد سالم‌تر باشد یا وقت و هزینه بیشتری را برای سلامتی خود بگذارد، می‌توانید هزینه‌های شرکت‌های تأمین اجتماعی را کم‌تر کند. با الهام از الگوی ارائه‌شده، می‌توان امیدوار بود که با سازوکار تأمین اجتماعی تحولی شگرف در زمینه حس ورزش‌خواهی در جامعه ایرانی ایجاد شود. در این راستا مصاحبه‌شوندگان بیان می‌کنند که می‌توانیم برای افراد جامعه یک شناسنامه سلامت ایجاد کنیم و آیتمی با قابلیت کنترل و به‌روزرسانی برخط کنترل سلامت داشته باشیم. برای مثال روزی نیم ساعت این فرد پیاده‌روی خود را انجام داده است. وقتی فرد این کنترل‌ها را انجام ندهد در صورتی که می‌توانست انجام دهد، ممکن است دچار بیماری‌های در مقاطع مختلف شود که شامل یکسری هزینه‌هاست

1. Devecioglu

که به‌ناچار خود و تأمین اجتماعی آن را پرداخت خواهند کرد، ولی وقتی افراد ملاحظات لازم را انجام می‌دهند بیمه آن‌ها را تشویق می‌کند که شامل تخفیفات است. این تخفیفات در ساختار اجتماعی در حوزه ورزش وجود ندارد. پس جامعه دچار مشکلات کم‌تحرکی می‌شود. مکانیزم تأمین اجتماعی در عرصه سلامت، می‌تواند از ابزار سیاست‌های تشویقی و تنبیهی در این مسیر بهره‌گیرد.

با توجه به نتایج مطالعه حاضر پژوهشگران مدل همکاری‌های بین‌بخشی را پیشنهاد می‌کنند. در این راستا فرض کنید که در یک اکوسیستم چهار باشگاه سلامت‌محور وجود دارد. همچنین در این اکوسیستم خانه بهداشت وجود دارد. خانه بهداشت مردم را به باشگاه سلامت‌محور ارجاع می‌دهد، در نتیجه کسانی که در این مکان‌ها تمرین می‌کنند، بعد از گذشت شش ماه به خانه بهداشت باز می‌گردند تا مجدداً تست‌های لازم را بدهد و این چرخه ادامه دارد. در این اکوسیستم نهاد دیگری قرار دارد به اسم شهرداری. شهرداری به جای این که خودش برود امکانات ورزشی ایجاد کند که کیفیتش پایین است و نو نیست، می‌تواند هزینه مربوطه را به افرادی که در این باشگاه‌ها حضور می‌یابند، در نظر بگیرد. در نهایت در این اکوسیستم نهاد دیگری با نام بیمه وجود دارد. در این راستا اگر اشخاص نشان دهند که با این روش در سلامتی خود پیشرفت می‌کنند، نقش بیمه در این روند نمایان می‌شود و در این راستا محصول نهایی ما باعث تحریک تقاضا می‌شود.

References

- Amorós-Aguilar, L., Portell-Cortés, I., Costa-Miserachs, D., Torras-Garcia, M., Riubugent-Camps, È. Almolda, B., & Coll-Andreu, M. (2020). The benefits of voluntary physical sport after traumatic brain injury on rat's object recognition memory: A comparison of different temporal schedules. *Experimental Neurology*, 326, 113178.
- Banar, Noushin, Dastum, Salah, Rostami, Gohar, Mohaddes, Hamid Reza. (2018). Designing a sports participation development model (case study of Guilan province). *Human Resource Management in Sport*, 5 (2), 234-217, [Persian]
- Bell, B., & Blakey, P. (2010). Do boys and girls go out to play? Women's football and social marketing at EURO 2005. *International Journal of Sport Management and Marketing*, 7(3-4), 156-72.
- Chen, Q., & Liu, T. (2020). The effectiveness of community sports provision on social inclusion and public health in rural China. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(2), 597.
- Devecioglu, S., Sahan, H., Tekin, M., & Yildiz, M. (2012). Development of innovation strategies for sports education. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 46, 445-449.
- Falahati, Sina. Hunter, Reza (2017). The effect of economic and social status of individuals on their participation in sports activities with emphasis on leisure, the first national conference on sports science developments in the field of health, prevention and championship, Qazvin, Imam Khomeini International University, 7-1. [Persian]
- Finnell, K. J., John, R., & Thompson, D. M. (2017). 1% low-fat milk has perks! An evaluation of a social marketing intervention. *Preventive Medicine reports*, 5, 144-149.
- Ghaderi, Jafar Ali, Ghafouri, Farzad, Ghafouri and Honari, Habib. (2018). Identifying Influential Factors in the Development of NAJA Sports. *Quarterly Journal of Resource Management in the Police Force*, 6 (4), 162-137. [Persian]
- Ghafouri, F., Memarzadeh, M. S., & Alavi, S. (2019). Determining the three and the role of executive bodies in the development of public sports. *Applied research in sports management*, 8(29), 11-32. [Persian]
- Glaser, B. G. (2008). Conceptualization: On theory and theorizing using grounded theory. *International Journal of Qualitative Methods*, 1(2), 22-38.
- Holzweher, F. (2002). Sport for all as a social chang and funess development". Institute of sport science Vienna University. Austria.1-9.

- Karimi, Soheila. Karimian, Jahangir. (1396). Investigating the relationship between sports participation and quality of life of women in Isfahan. *Journal of Health System Research*, 1 (13), 84-79. [Persian]
- Kårhus, S. (2019). Pedagogization of elite sport in the school system: Vested interests and dominant discourses. *Sport, Education and Society*, 24(1), 13-24.
- Parsajo, A., Javadipour, M., Zareian, H. (2019). Determining social participation strategies in Iranian public sports. *Contemporary Research in Sports Management*, 8 (16), 18-13. [Persian]
- Plevinsky, J. M., Wojtowicz, A. A., Pouloupoulos, N., Schneider, K. L., & Greenley, R. N. (2018). Perceived impairment in sports participation in adolescents with inflammatory bowel diseases: a preliminary examination. *Journal of pediatric gastroenterology and nutrition*, 66(1), 79-83.
- Peachey, J. W., Cohen, A., Shin, N., & Fusaro, B. (2018). Challenges and strategies of building and sustaining inter-organizational partnerships in sport for development and peace. *Sport Management Review*, 21(2), 160-175.
- Razavi, S.M.H., Niazi, S.M., Boroumand, M.R. (2016). Designing and formulating a strategy for the development of public sports in Mashhad using a scientific perspective. *Journal of Applied Research in Sports Management*, 3 (1), 60-49. [Persian]
- Salimi, M., Sultan Hosseini, M., Naderian Jahromi, M. (2016). Assessing the obstacles to Iran's sports marketing development. *Journal of Sports Management*, 36-13. [Persian]
- Sentürk, H. E. (2019). The Factors Affecting Faculty of Sport Sciences Students' Attitudes towards Sports. *Universal Journal of Educational Research*, 7(1), 272-277.
- Sharbatzadeh, R., Foladi, J., Mohammadi Turkman, E. (2021). Identifying and prioritizing the criteria for selecting sports with a public sports development approach (Case study: Army of the Islamic Republic of Iran). *Journal of Military Medicine*, 22 (1). 173-163. [Persian]
- Sobhani, Bahman. Hashemi, Seyed Zia (2018). Social functions of public sports with emphasis on social trust. *Sports Management Studies*, 202-185. [Persian]

Identifying the effective factors of the sense of desire for sports in Iranian society

Fatemeh Ghavami Komleh¹, Rasool Nazari^{*2}

1. PhD student in Sports Management, Azad University, Isfahan Branch (Khorasgan), Isfahan, Iran
2. Associate Professor, Department of Sports Management, Faculty of Sports Sciences, Islamic Azad University, Isfahan Branch (Khorasgan), Isfahan, Iran

Received: March 17, 2021

Accepted: May 26, 2021

Abstract

Every business owner knows that profitability is delivering what customers want. In the sports industry, to stimulate the desire for sports and create a sense of sportsmanship, it is necessary to pay attention to the desires of society. The purpose of this study is to identify the influential factors of the sense of desire for sports in Iranian society, which is among qualitative research and in terms of purpose, fundamentals and terms of strategy; Qualitative research is an exploratory type, and in terms of research method, it uses the technique of fundamental theory. The statistical population of the study was 16 managers, specialists and experts. In-depth and semi-structured interviews were conducted purposely using the snowball method. Findings showed that the development of public sports, emphasis on health-oriented sports, the need to pay attention to educational sports, and economic and cultural factors are the main categories of the final model of the present study.

Keywords: Sport Sense, Glaser Model, Health-Based, Sport

* E- mail: r.nazari@khuif.ac.ir